
GJALLARHORNET

Utges av

Svenska Arkeologiska Samfundet

Årgång 43. Nr. 4. 2024.

Bästa medlemmar i Svenska Arkeologiska Samfundet!

Vi hoppas att ni alla haft en trevlig jul- och nyårshelg och ber att få önska er ett synnerligen Gott Nytt Arkeologår 2025!

I detta nummer av Gjallarhornet skriver Nils Ringstedt om det spännande fornlämningsområdet Karsvik i Bromma, ni kan läsa om ett kommande och välmatat nummer från CSA (Current Swedish Archaeology) och den roliga nyheten att Ola Wolfhechel Jensen har mottagit Svenska Fornminnesföreningens Hildebrandpris år 2024! Flera nya och högaktuella avhandlingar i arkeologi presenteras liksom flera intressanta notiser.

Kom ihåg att redaktörerna för Gjallarhornet alltid är på jakt efter intressanta arkeologiska nyheter att presentera så skicka in artiklar och notiser så vi kan hjälpa till att sprida nyheterna till Samfundets medlemmar! Det har t.ex. nått våra öron att det för första gången på väldigt länge har varit en ämneskonferens i arkeologi. Det hade varit trevligt att få en redogörelse för hur den förlöpte.

Bästa hälsningar

Jhonny Therus & Per Nilsson

info@arkeologiskasamfundet.se

PS – kom ihåg att skicka in nomineringar till ”Gyllene skärseven”, Samfundets pris till årets bästa arkeologiska rapport!

Innehållsförteckning

Ordföranden har ordet	3
<i>Mikael Eboskog</i>	
Nytt från Current Swedish Archaeology	4
<i>Elisabeth Niklasson & Ing-Marie Back Danielsson</i>	
Ola Wolfhechel Jensen har mottagit Svenska Fornminnesföreningens Hildebrandpris år 2024	6
<i>Nanouschka Myrberg Burström</i>	
Karsvik – ett spännande fornminnesområde i Bromma!	7
<i>Nils Ringstedt</i>	
Nya avhandlingar	10
Årets avhandlingar	15
Upprop, notiser och utlysningar	18
Dags att nominera till Gyllene skärsleven	20

GJALLARHORNET utges av Svenska Arkeologiska Samfundet.

Redaktörer:

Jhonny Therus, jhonny.therus@arkeologgruppen.se

Per Nilsson, per.nilsson@ostergotlandsmuseum.se

Ordföranden har ordet

Ett Gott Nytt År för Arkeologin

Ett nytt år har precis börjat, och med det följer en ström av nya möjligheter och utmaningar för arkeologin. Flera spännande arkeologiska uppdrag och forskningsinitiativ väntar runt hörnet, och det finns ett stort behov av att stärka och utveckla vår roll i samhället.

I mitt tycke har den svenska arkeologiska uppdragsarkeologin och forskningen på flera sätt varit åtskilda från varandra. Uppdragsarkeologin, som ofta handlar om plan- och byggärenden, har allt mer blivit en isolerad värld, vilket gör att den ofta saknar den allmänna synlighet och samhällsrelevans som behövs.

Jag hoppas att 2025 blir året då denna trend vänds. Vi behöver en arkeologi som är både samhällsrelevant och forskningsdriven, där uppdragsarkeologin inte bara ses som ett nödvändigt ont i byggprojekt, utan som en möjlighet att skapa ny kunskap om vår gemensamma historia. Vi behöver arkeologer som kan utöva sitt yrke

med de resurser och den frihet som krävs för att utvecklas och göra viktiga upptäckter. Vi behöver också arkeologer som ges möjlighet att arbeta nära forskningen och att vara en aktiv del av den samhällsdebatt som rör vårt kulturarv.

Med en ny Riksantikvarie som lyssnar på och har en förståelse för forskning, finns det goda förhoppningar för 2025. Vi ser nu en möjlighet att bygga broar mellan uppdragsarkeologi och forskning, mellan olika aktörer inom fältet och mellan arkeologi och samhället i stort. Jag ser fram emot ett spännande och utmanande år, där vi tillsammans kan arbeta för att sätta arkeologi i dess rätta sammanhang.

God fortsättning på det nya året!

Mikael

Ordförande

Nytt från Current Swedish Archaeology

Av Elisabeth Niklasson & Ing-Marie Back Danielsson

Redaktörer CSA

Som redaktörer för *Current Swedish Archaeology* arbetar vi ständigt för att upprätthålla tidskriftens höga internationella standard.

Som en del av detta arbete har vi i år börjat publicera forskningsartiklar digitalt så snart de godkänts i granskningsprocessen. Detta system, känt som "online first", är numera standard inom vetenskapliga tidskrifter. Om du skickar in din forskningsartikel till oss kan den nu publiceras inom bara några månader. Den fullständiga utgåvan och den tryckta tidskriften ges dock ut som vanligt vid årsskiftet.

Håll ögonen öppna för det kommande numret av *Current Swedish Archaeology* (nr. 32). Utöver vanliga forskningsartiklar så innehåller numret en temadel vid namn 'Beyond Representations', där forskare som Tobias Lindström, Erik Solfeldt, Anna Naglaya, Helen Chittock och Andrew Meirion Jones utforskar nya perspektiv på figuriner och bildspråk. Artiklarna betonar figuriner som aktiva entiteter snarare än representationer och undersöker relationer mellan figuration, animism och abstrakt bildspråk, med exempel från Norden till Sibirien.

Numret innehåller också flera notiser. Bland annat så rapporterar Neil Price, Charlotte Hedenstierna-Jonson och John Ljungkvist om ett prestigefyllt forskningsbidrag för att etablera forskningscentret *The World in the Viking Age*

(*WIVA*). Centret vill skapa en global och mångfacetterad förståelse av vikingatiden, med särskild betoning på kopplingar till den afroeurasiska världen. *WIVA* kommer att rekrytera internationella forskare och erbjuda en plattform för interdisciplinära samarbeten och utbildning. Läs mer: <https://www.uu.se/en/centre/centre-for-the-world-in-the-viking-age-wiva>

Ashely Green och Christian Horn rapporterar även om Svenskt HällristningsForskningsArkiv (SHFA) nya webbplats med förbättrade funktioner för sökning och visning av bilder, 3D-modeller och metadata. Plattformen gör över 26 000 dokumenterade hällristningsbilder från Sverige och andra länder lättillgängliga för forskare och allmänhet. En ny 3D-visare och öppet API främjar internationellt samarbete och nya forskningsprojekt inom hällristningsstudier. Läs mer: <https://shfa.dh.gu.se/>

Ola Wolfhechel Jensen har mottagit Svenska Fornminnesföreningens Hildebrandpris år 2024

Av Nanouschka Myrberg Burström, ordförande för Svenska Fornminnesföreningen

Priset om 40 000 kronor delades ut vid föreningens julmöte på Historiska museet i början av december.

Pristagaren höll då också ett mycket uppskattat föredrag: *”Naggade luntor, forntida giganter och lågavlönade antikvarier: Några brottstycken ur kulturminnesvårdens historia”*.

Prisutdelningen inramades av en trevlig julstämning, med Pireuslejonet som hälsade med tomte-luva i entréhallen och glöggmingel i caféet. Kvällen avrundades med en trevlig och god middag i Lejongången, till medeltida jultoner från Damkören Meja (och lite allsång blev det också!).

Ola Wolfhechel Jensen, är arkeologihistoriker, docent vid Göteborgs universitet och forskare vid Riksantikvarieämbetet. Sedan många år är han verksam inom arkeologi, kulturmiljövård och arkivforskning och tillika sekreterare i Svenska Arkeologiska Samfundet. Svenska Fornminnesföreningens motivering för att tilldela honom Hildebrandspriset tar särskilt fasta på hur han genom sitt arbete för vidare kunskap och tidigare forskning om arkeologins och kulturmiljövårdens framväxt in i en ny generation, och berättar kunnigt och engagerande om hur vi kom att arbeta med och förstå kulturarvet så som vi gör idag.

Genom flera publikationer framträder hans analys av hur dagens kulturarvsfält utvecklats genom en dialog, och bitvis kamp om tolkningsföretrede, mellan olika intressenter. Från lärda forskare under medeltid och stormaktstid, till den professionella institutionalisering av kultur-

Pristagaren höll ett mycket uppskattat föredrag kring några brottstycken ur kulturminnesvårdens historia.

arvet som tog fart under 1800-talet och där Svenska Fornminnesföreningens uppkomst var en av effekterna. Vi möter också i hans arbeten analyser av kulturarvskonstruktioner, expertroll och demokratifrågor, liksom av arkeologisk fält-

Pristagaren Ola Wolfhechel Jensen_ Foto Marcin Kopka_CC BY

Pireuslejonet för stunden iklätt tomteluva hälsade välkommen i hallen.

praktik, kunskapsproduktion och organisation.

Ola W. Jensens forskning har genom åren förmedlats brett till olika intressenter även genom rapporter, seminarier, vetenskapliga och öppna föreläsningar, och utställningar. I år påbörjas ett stort digitaliseringsprojekt med Jensen som RAÄ:s projektledare (finansierat av Vitterhetskademien), vilket i samarbete med Kungliga Biblioteket ska beforska, digitisera och tillgängliggöra olika sköra och svårhanterliga arkivhandlingar som speglar RAÄ:s och Vitterhetskademiens äldsta historia.

Genom Ola W. Jensens verksamhet löper en konsekvent hållning av nyfikenhet på det för-

flutna, på vår förståelse av det, och på makten över denna förståelse. Han skriver praktikhistoria lika mycket som idéhistoria, och i sin egen praktik borrar han ner i arkivens källmaterial och lyfter därifrån fram glömda material och nya perspektiv. Detta har gjort honom inte bara kunnig, utan även lärd, och en unik röst inom sitt fält.

Karsvik – ett spännande fornminnesområde i Bromma!

Av Nils Ringstedt

Karsvik ligger i Norra Ängby, Bromma. Den äldsta skriftliga källan om Karsvik (Kaskarsvik) är ett brev från 1348 och den äldsta kartan över byn Karsvik är upprättad 1706 och kompletterad 1745.

Mellan Tacitusvägen och Jordanesvägen finns en höjdsträckning med mycket intressanta lämningar från äldre och yngre järnålder och troligen också från bronsålder. Även gatunamnen är intressanta liksom övriga gatunamn i Norra Ängby som samtliga utgår från historiska platser och personer. Vid det besök min hustru och jag gjorde på platsen i slutet av september 2024 - inför att skriva denna artikel - var det närmast omöjligt att återfinna flera av de historiska husterrasserna. Växtlighet har tagit över dessa och många fornlämningar men besök i mars/april 2025 bör kunna ge bättre resultat!

Tacitus var ju Roms historieskrivare. Han föddes år 56 eller 57 e. Kr. och dog någon gång efter år 117. Under kejsare Nervas tid 96 – 98

var Tacitus konsul. Omkring 112 fick han ett förnämnt ämbete som prokonsul över provinsen Asien som då omfattade i stort sett västra Mindre Asien. Tacitus författade många skrifter som exempelvis *Germania*. Hans främsta verk gäller Roms historia från Augustus död 14 e. Kr. till Domitianus år 96. Historien skildras i *Historiae* och i *Annales*.

Jordanes var en romersk-gotisk historieskrivare. Omkring år 550 skrev han en gotisk krönika, *De origine actibusque getarum* (Om geternas ursprung och bedrifter). Jordanes var biskop i Ravenna och skall ha dött som munk i Italien. I sin berättelse om goterna beskriver Jordanes ön Scandza som stor och folkrik och kallar den för "folkens vagga eller i varje fall nationernas moderssköte". Jordanes berättelser blev källan för den gotiska historieromantik som kulminerade under 1600-talet i Olof Rudbeckius *Atlantica*.

Här följer en kort sammanfattning av grävningarna i det intressanta fornlämningsområdet

Platåhusgrunden i Karsvik, Bromma. Påträffad av författaren för 22 år sedan under en inventering.

Foto: Nils Ringstedt 2024.

Platåhusgrundens terrass. Foto Nils Ringstedt 2024.

2008 - 2009. Sammanfattningen bygger främst på *Stockholm Archaeological Reports Field Studies Nr 9, 2012*, (191 sid.).

För 22 år sedan kom jag till höjdsträckningen mellan vägarna för att inventera om eventuella okända fornlämningar fanns där. Jag fann på den skogklädda höjden en märklig förhöjning som jag gick upp på. Här kröp jag under buskar på en alldeles slät yta och fann att jag befann mig på en uppbyggd platå – en stor husgrund! Den var inte införd i Fornminnesregistret. Det var en så kallad platåhusgrund som är en av järnålderns mest visuella och kanske också ovanliga bebyggelse lämningar. I Mälardalen finns sådana men även vid Gamla Uppsala med flera platser i Uppland. I regel uppfördes platåhus på höjder så att de var väl synliga i omgivningen. De förknippas med hög status och samhällsskikt som är aristokratiska.

Strax väster om platån finns en storblockig stensättning, två resta stenar ännu längre västerut och ytterligare västerut men på lägre nivå ett område med husterrasser och stensträngar. Ytterligare stensträngar finns längre västerut och på flera platser i området spår av ytterligare husterrasser.

Flera av lämningarna undersöktes delvis åren 2008 - 2009 av studenter vid Stockholms uni-

versitet. Det var ett samarbetsprojekt arrangerat av *Stockholms universitet, institutionen för arkeologi och antikens kultur* med *Arkeologikonsult, Bromma Hembygdsförening, Stockholms Stadsmuseum* och *Södertörns högskola*. Delar av det fossila landskapet vid de västra husterrasserna (Bromma 109:1) undersöktes i maj 2009 under ledning av författaren och Bengt Windelhed. Författaren och kulturgeografen Bengt Windelhed grävde under stensträngarna som bildade en gammal fägata. I området finns flera andra fornlämningar, bland annat gravar.

Efter min anmälan om fyndet av platån röjdes den av Fornminnesgruppen i Stockholms stad och registrerades med nummer Stockholm 226 (Idag har den även fått fornlämningsnummer L2013:2186). En skylt uppsattes 2006 av Stockholms Stadsmuseum i samarbete med Bromma Hembygdsförening. På skylten står:

”Här ligger en av Stockholms märkligaste fornlämningar, ett så kallat platåhus. Gården vid Karsvik låg på en höjd och bestod av ett större hus, ett platåhus. Ytterligare enstaka mindre hus låg i anslutning till detta. Platåhus är en benämning på en uppbyggd platå med stensatta kanter och svängda långsidor. På detta sätt gavs huset en markerad och framträdande plats i landskapet.

Omedelbart väster och öster om gården finns fornlämningar som utgörs av husgrunder, stensträngar och gravar. Från undersökningar av liknande platåhus som exempelvis Fornsigstuna (Signhildsberg) och Granby i Orkesta i Vallentuna vet man att det stått stora hallbyggnader på platån. Dessa byggnader var avsedda för representation och fester.

Gårdar med platåhus är ovanliga i Stockholmstrakten. Ägaren hade troligen hög status och husen kan ses som aristokratiska residens. Gårdar med platåhus dateras vanligen till folkvandringstid – Vendeltid, ca 400 – 700 efter Kristus. I Sverige finns högst ett 20-tal kända platåhus”.

Intill husplatån finns också en stor röseliknande stensättning. Foto Nils Ringstedt 2024.

Stora delar av bytomten röjdes i samband med seminarieutgrävningarna. Vad var det då som grävdes och påträffades?

Det var en del av platåhusgrunden och en stensättning som kan ha fungerat som vattenreservoar. Båda dateras till vikingatid. Vidare undersöktes resterna av en vikingatida grav som visade sig vara fundament till ett så kallat femstenarör, varav återstod de två resta stenarna. I stort sett dagligen rapporterade jag båda åren på Bromma Hembygdsförenings kulturmiljöblogg vad som hänt under utgrävningen.

Platån är ca 32 meter lång, 14 meter bred och 0,8 - 1 meter hög. Schakt upptogs i den västra delen av platån – den övriga delen är inte undersökt. Undersökningen visade att huset en gång brunnit ned. Det hade varit ett treskeppigt långhus med rundade gavlar. En hall bedöms ha le-

gat på platån. En ränna fanns längs västra gaveln. Tre stolphål undersöktes. Platån var i västra delen uppbyggd med stenblock. Under platån fanns avbränd markyta, daterad till bronsålder/förromersk järnålder. Enligt rapporten har människor redan då vistats på platsen. En bränd örtstam påträffades under platåhusgrunden.

Bland de arkeologiska fynden märks ett komplett keramikkräsl väster om hallbyggnaden och utanför väggränsen – tolkat som ett husoffer och samtida med platåhuset. Golvlagret ovanpå stenpackningen var som mest 0,3 meter tjockt. I ett av stolphålen påträffades rest efter takbärande stolpe, förkolnad och därför bevarad. Stolpen daterades med 95,4 % säkerhet med 14 C-metoden till mellan 660 – 820 e. Kr. Kolbitar påträffades även i ett annat schakt. De bedömdes vara spår efter platåhusets sydvägg. Bitarna bedömdes vara från en raserad väggstolpe eller lig-

gande träkonstruktion i husets långvägg.

Bland fynden var föremål från såväl förhistorisk som historisk tid – till exempel märks ett bryne och en pärla förutom bränd lera, eldslagingsflinta, pressglas, järnfragment, keramik och historiska föremål som en kritpipa, knapp av järn, märla, nit, slagg, sintrad lera, tegel och ten av järn med mera. Också kakelfragment förekom föreställande ett huvud (förmodligen från en kakelugn). Det var fynd i en grop i västra kanten av platån. Till och med en packning till ett möjligt majstångsfundament fanns på den vikingatida platån. Det är troligt att platån hyser flera bebyggelsefaser till vilka senare tiders fynd kan kopplas. Huset brann, som nämnts men var då välstädat och därför är fyndmaterialet litet.

Den stora, närliggande röseliknande stensättningen grävdes endast delvis. Här påträffades bland annat fragment av en blå glaspärla, en kniv av järn med motsvarighet i gotländsk vikingatid, skifferbryne samt brända ben av späd-

gris. En stor nedgrävning i stensättningen bedöms ha skett under yngre järnålder och kan ha fungerat som vattenreservoar. I rapporten dras slutsatsen att kultiska aktiviteter kan ha ägt rum vid stensättningen som inte bedöms vara en grav.

Som nämnts ovan fanns ett femstena-rör i en vikingatida grav. Femstena-rör är en lagenlig samling stenar som här en gång markerade gränsen för den gamla bytomten. I graven påträffades en pilspets (typ Wegraeus A1), båtnitar, delar av en kam från 900-talet, keramik och brända ben. Det intressanta är att pilspetsen med tånge är den enda hittills påträffade i Bromma. Dock har fynd tidigare gjorts av en pilspets av annan typ vid grävning av ett potatisland i Riksby, nära Bromma flygfält. Den spetsen har en holk för pilskaflet.

De två terrasser som finns ytterligare västerut är äldre även om endast en undersöktes. Vid grävning kunde den dateras till folkvandringstid/vendeltid genom 14C-prov. Träkol framkom

Rest av femstena-rör på vikingatida grav.

Foto Nils Ringstedt 2024.

som daterades till 400-talet e. Kr. Undersökningen visade att det en gång legat ett tvåskeppigt hus på terrassen – ett hus med tre mittstolpar som bar upp takåsen. En stor härd framkom liksom brynen, keramik och järnfragment.

I en bilaga till rapporten har Bengt Windelhed beskrivit vårt arbete och vår analys av de två stensträngarna (trolig fägata) väster om de folkvandringstida husterrasserna. Tre schakt togs upp, varav 1 i västra stensträngen och 1 i den sträng som är öster om den först nämnda. Ett schakt togs upp strax söder om en av de gamla husterrasserna i just detta område. Miljöprover och prover för 14C togs. Stora skillnader fanns i fosfathalt i de tre schakten. Örtmaterial i schakt 1 i östra strängen gav 14C-datering 560 - 655 e.Kr. I schakt 2 i västra strängen gav brandröjningskol värdet 530 – 650 e. Kr. Tydligt anlades fägatan i den gamla gårdens slutskede. I söder nära de gamla husgrunderna togs 14C-prov. Träfragment visar 1405 – 1465 (95,4 % säkerhet) och brandröjningskol 1430 – 1530 (69,9 % säkerhet). Här spåras fägatans medeltida fas enligt Bengt Windelheds analys. Fägatan kom under historisk tid att användas av den by som uppkom i Karsvik, radbyn som bestod av *Västergården*, *Mellangården* och *Östergården* (enda kvarvarande byggnad och som kan innehålla delar från 1600-talet). Gårdarna är markerade på 1706 års lantmäterikarta. Då tillhörde Västergården och Östergården Åkehovs slott. Mellangården låg under Åhlsunda (nuvarande Ulvsunda slott).

Av särskilt intresse är vårt fynd i schakt 1 (i östra stensträngen) av ett sädeskorn som daterades till romersk järnålder, 14C 50 – 220 e. Kr med 95,4 % sannolikhet! Vi konstaterade att innan fägatan anlades fanns här odlingsmark. Det ger även en antydning om när gården kan ha anlagts en gång. Området kan tolkas ha haft en inledande odlingsfas strax efter Kristi födelse. Troligen etablerades då den äldre järnåldersgården. Fägatan anlades ungefär under 500-talet.

Nils Ringstedt gräver i stensträngen. Foto Bengt Windelhed 2009.

Det finns som tidigare nämnts spår av flera stensträngar och husterrasser i området. Främst i södra sluttningen ligger terrasser som kan vara medeltida och senare. Inga utgrävningar har gjorts. Dock syns tydligt husterrasser efter radbyn som fanns fram i nutid, Karsviks by, varav, som nämnts, Östergården finns kvar. Vid inventering av dessa husrester har jag påträffat kol, slagg och tegelskärvor i spisrösen. Västergården har rester av två spisrösen så det bör ha varit en parstuga.

Sammanfattningsvis: På ett litet område i Norra Ängby finns Brommas - enligt min mening - mest intressanta fornminnesområde. Området besöktes under sen bronsålder/förromersk järnålder. Odling upptogs och en gård anlades i början av romersk järnålder. Så småningom anlades det stora plåtåhuset som under vikingatid sannolikt var en elitbostad. Kultiska aktiviteter bedrevs strax väster därom och under medeltid anlades en gränsmarkering – ett femstena-rör. Det placerades i en vikingatida grav – kanske för att markera samband med det förflutna. Under senare historisk tid byggdes flera hus i västra och södra delen varav radbyn är den mest synliga med ett kvarvarande hus.

Platsen för utgrävningen 2024. Foto Nils Ringstedt 2024.

Litteratur:

Arnberg Anna & Runer Johan med bidrag av flera skribenter, 2012. *KARSVIK. En plåtåhusmiljö i Norra Ängby. Stockholm 226 och Bromma 66:1-3, 109:1. Bromma socken. Uppland. SAR. Stockholm Archaeological Reports. Field Studies Nr 9, 2012.*

Ringstedt, Nils, 2006. Fyndet av Karsviks stormannagård i Norra Ängby, Bromma. *Gjallarhornet 2006: 2-3.*

Ringstedt, Nils med bidrag av Åke Hyenstrand och Jan Svanberg, 2008. *Bromma före historien. Bromma Hembygdsförenings skrift nr 2.*

Ringstedt, Nils, Windelhed Bengt, 2009. Studie av landskapet i Karsvik, Bromma. *Gjallarhornet 2009:3.*

Ringstedt, Nils, Windelhed Bengt, 2009. Utgrävningen i Karsviks fornminnesområde 2008.

Brommaboken. Bromma Hembygdsförenings årsskrift. Årgång 80. Stockholm.

Ringstedt, Nils 2013. Skylt 5: Den märkliga stormannahallen i Karsvik, Norra Ängby (RAÄ 226). I Ringstedt, Nils med bidrag av Bengt Windelhed, 2013. *Brommas skyltade kulturminnen – en kulturhistorisk vägvisare. Bromma Hembygdsförenings skrift nr 4. Stockholm.*

Ringstedt, Nils, 2018. *Norra Ängbys gatunamn – en färd genom nordisk historia. Bromma hembygdsförenings skrift nr 7. Stockholm.*

(Utgrävningarna i Karsvik har även skildrats av Nils Ringstedt och Bengt Windelhed i flera artiklar i *Norra Ängby Tidning*).

Nya avhandlingar

Samfundet gratulerar alla nydisputerade!

Den 22 oktober disputerade **Ulrika Söderström**, från forskarskolan GRASCA vid Linnéuniversitetet med avhandlingen "*Kulturarv som resurs i socialt hållbar stadsutveckling: En gestaltad livsmiljö för framtiden*".

Opponent var Bodil Axelsson, Linköpings universitet.

Avhandlingen finns digitalt på [Diva-portalen](#).

Den 22 november disputerade **Vincenza Ferrara** i Uppsala, med avhandlingen "Historical Olive Agroecosystems of Sicily: Operationalising Biocultural Heritage for Sustainable Futures."

Opponent var Agnoletti Mauro.

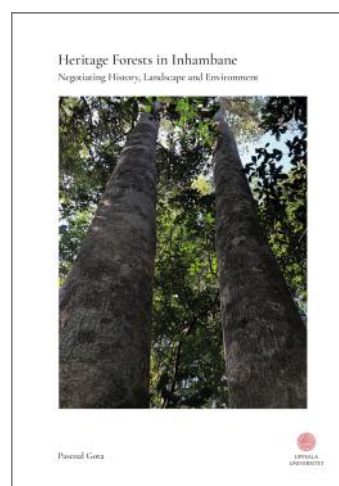
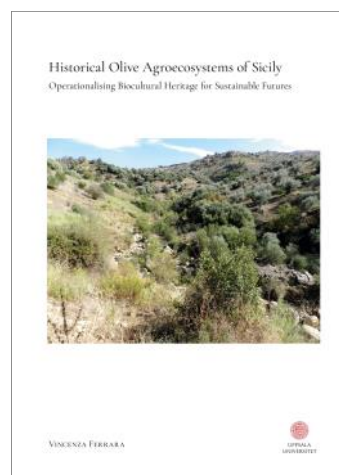
Avhandlingen finns digitalt på [Diva-portalen](#).

Den 12 december disputerade **Pascoal Gota** i Uppsala med avhandlingen: "*Heritage Forests in Inhambane: Negotiating History, Landscape and Environment*."

Opponent var Michelle Dold Cocks vid Rhodes universitet.

Avhandlingen finns digitalt på [Diva-portalen](#).

Nya avhandlingar

Samfundet gratulerar alla nydisputerade!

Den 12 december disputerade Jenny Nyberg i Stockholm med avhandlingen ”Förgängligheten och evigheten: Samhällets förhållande till döden genom omhändertagandet av de döendes och dödas kroppar i det tidigmoderna Sverige (ca 1500-1800).”

Opponent var Jes Wienberg, Lunds universitet.

Avhandlingen finns digital på [Diva-portalen](#).

Den 20 december disputerade Charina Knutson i Kalmar, inom forskarskolan GRASCA, med avhandlingen *Indigenous Archaeology in Sweden: Aligning Contract Archaeology with National and International Policies on Indigenous Heritage*

Opponent var Jonas Monié Nordin.

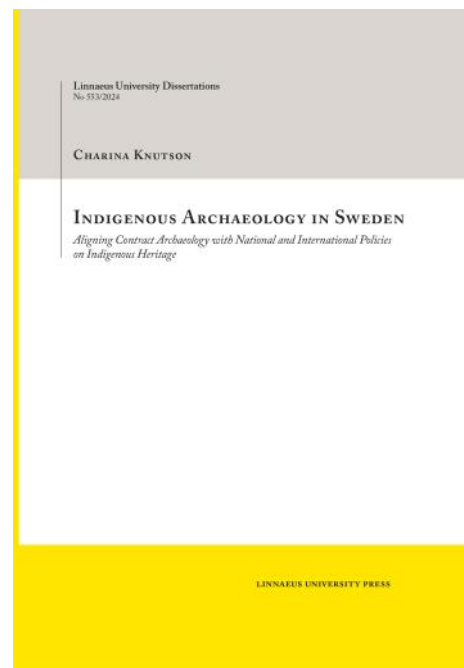
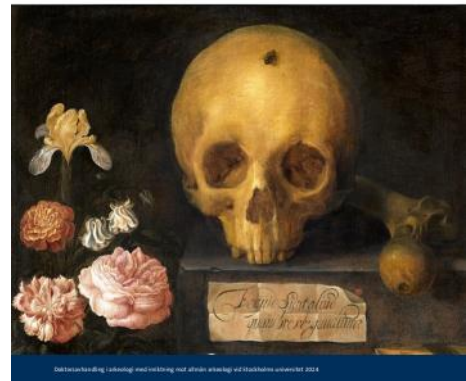
Avhandlingen finns digital på [Diva-portalen](#).

Förgängligheten och evigheten

Samhällets förhållande till döden genom omhändertagandet av de döendes och dödas kroppar i det tidigmoderna Sverige (ca 1500-1800)

Jenny Nyberg

Årets avhandlingar i arkeologi

Utöver de fyra avhandlingarna på föregående sida har i år följande disputationer kommit till Samfundets kännedom.

Mattias Sjölander disputerade den 8 mars, i Umeå med avhandlingen ”*Blinded by the light: developing models of settlement and mobility with the use of spectroscopy and exploratory methods.*”

Diva-länk finns [här](#).

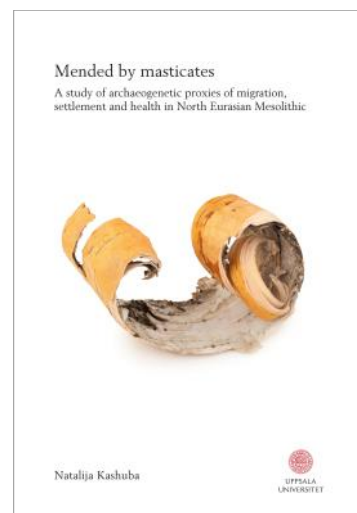
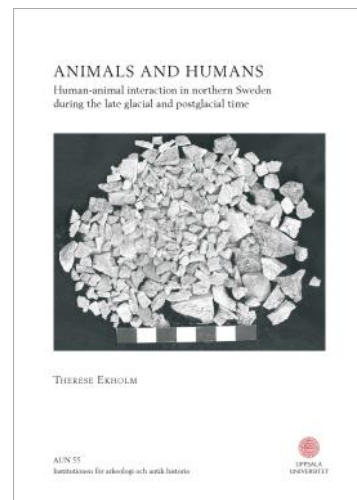
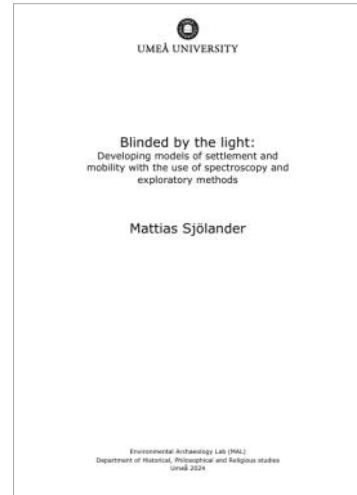
Therese Ekholm disputerade den 16 mars, i Uppsala, med avhandlingen ”*Animals and Humans: Human-animal interaction in northern Sweden during the late glacial and postglacial time.*”

Diva-länk finns [här](#).

Natalja Kashuba disputerade den 26 april i Uppsala med avhandlingen ”*Mended by masticates: A study of archaeogenetic proxies of migration, settlement and health in North Eurasian Mesolithic.*”. Opponent var Dr Lehti Saag från universitetet i Tartu.

Diva-länk finns här: [DiVA](#)

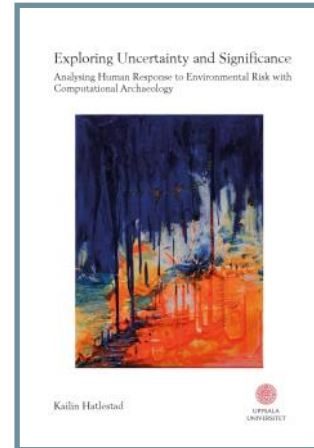

Årets avhandlingar i arkeologi

Kailin Hatlestad disputerade den 5 juni i Uppsala med avhandlingen: "*Exploring Uncertainty and Significance: Analysing Human Response to Environmental Risk with Computational Archaeology*".

Diva-länk finns [här](#).

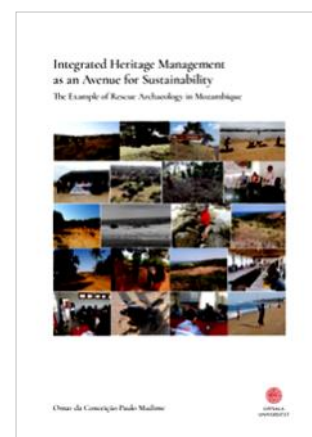
Tobias Lindström disputerade den 13 juni i Stockholm med avhandlingen : "*Människor, djur och varelser i miniatyr: Flerartliga förbindelser i den gropkeramiska kulturen.*".

Diva-länk finns här: <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf...>

Omar da Conceição Paulo Madime disputerade den 3 oktober i Uppsala med avhandlingen *Integrated Heritage Management as an Avenue for Sustainability: The Example of Rescue Archaeology in Mozambique*.

Diva-länk finns här: [DiVA-portalen](#).

Årets avhandlingar i Egyptologi och Antikens kultur och samhällsliv

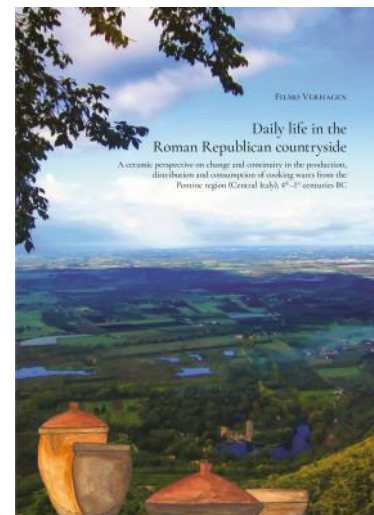
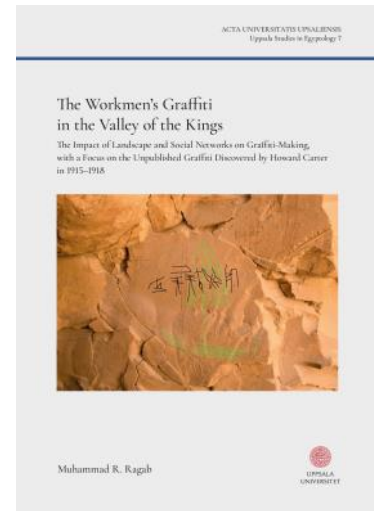
Muhammad R. Ragab disputerade i Egyptologi den 15 maj, vid Uppsala universitet, med avhandlingen "*The Workmen's Graffiti in the Valley of the Kings: The Impact of Landscape and Social Networks on Graffiti-making, with a Focus on the Unpublished Graffiti Discovered by Howard Carter in 1915–1918*".

Länk till avhandlingen finns här: <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-525118>

Filmo Verhagen disputerade den 31 maj, i Antikens kultur och samhällsliv, vid Uppsala universitet, med avhandlingen "*Daily life in the Roman Republican countryside: A ceramic perspective on change and continuity in the production, distribution and consumption of cooking wares from the Pontine region (Central Italy), 4th–1st centuries BC*".

Länk till avhandlingen: <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-524897>

Notiser

Av intresse för samfundets medlemmar

Ny bok om fornsakssamlade och Carl Gyllenstiernas fornsakssamling!

Den 7 november släppte Kristina Jennbert sin nya bok om fornsakssamlade med utgångspunkt i samlaren och friherren Carl Gyllenstiernas fornsakssamling på Krapperup i Skåne .

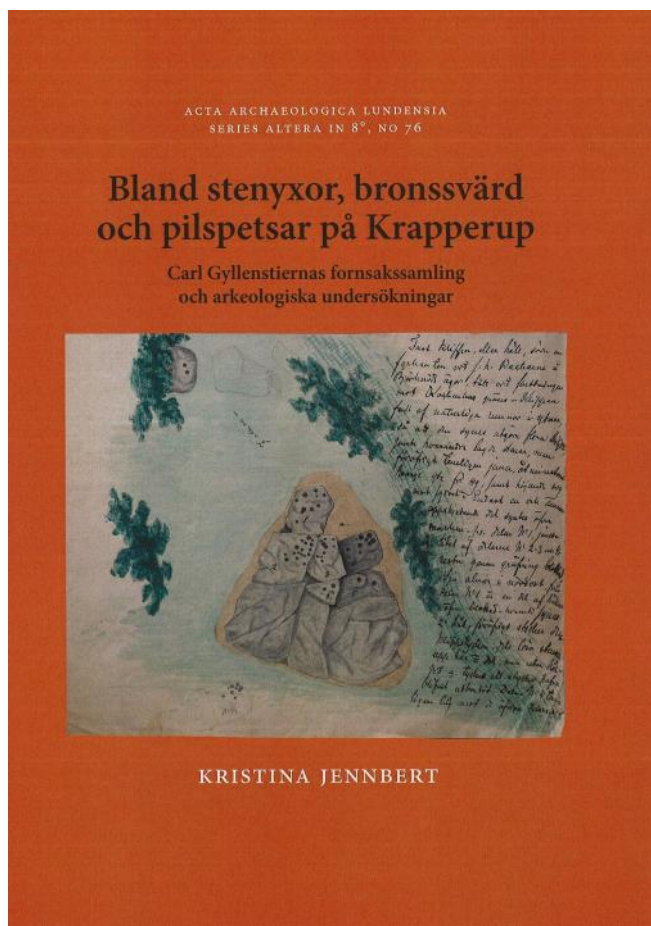
Boken *Bland stenyxor, bronssvärd och pilspetsar på Krapperup. Carl Gyllenstiernas fornsakssamling och arkeologiska undersökningar*

berör t.ex. hur fornsakssamlingar formar vår förståelse av historia och kultur. Den utforskar sambandet mellan samlarens livsbiografi och samlandet av fornsaker, samt är ett bra exempel på tvärvetenskaplig forskning som knyter ihop materiella lämningar och skriftligt arkivmaterial.

Den går också in på detaljer kring Gyllenstiernas fornsakssamling, så som vad som finns i samlingen, hur samlingen bidrog till ägarens sociala och kulturella kapital, samt hur de var betydelsefulla för en regional och nationell identitet.

Samlingen, och alla arkeologiska samlingars, källmaterial speglas mot forskning inom kulturhistoria, politisk ekonomisk historia, jordbrukshistoria och utbildningshistoria. Författaren knyter också samman fornsakssamlingen, fornforskningen och herrgårdskulturen med den samhällsomvandling som skedde i landet under 1800-talet.

Fornsakssamlingar har även idag en forskningspotential för att studera historien i det moderna landskapet och arkeologins roll i framväxten av det moderna Sverige.

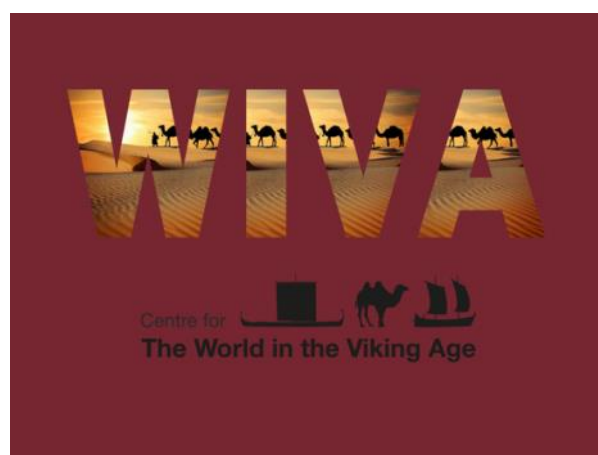
Notiser

Av intresse för samfundets medlemmar

Institutionen för arkeologi och antik historia, Uppsala universitet, deltar i två av Vetenskapsrådets exellenscentra. De är Den vikingatida världen—WiVA och Centret för människans historia –CHP.

WiVA administreras helt av institutionen och Centret för människans förhistoria administreras av Institutionen för organismbiologi. Förhoppningsvis kommer vi kunna läsa mer om dem i framtiden. *Informationen hämtad från Institutionen för arkeologi och antik historias hemsida.*

Den gyllene skårsleven

Nominera 2024 års bästa rapport

Kom ihåg att nominera 2024:s bästa arkeologiska rapport till Svenska arkeologiska samfundets årliga rapportpris, Den gyllene skårsleven! Deadline närmar sig nämligen med stormsteg: den 1 februari!

Har ni skrivit eller läst den där arkeologiska rapporten som lyfter en oansenlig lämning till ett större sammanhang eller som bidrar med den där sista pusselbiten som ger förståelse för helheten? Är det en rapport som gör resultaten lättförståeliga för allmänheten och lättanvända för forskarsamhället? Nominera i så fall rapporten för Den gyllene skårsleven! Det är Svenska arkeologiska samfundets pris för att uppmärksamma värdet i det hantverk som en välunderbyggd, välskriven och välstrukturerad rapport utgör och den roll rapporten spelar i den fortsatta forskningsprocessen.

Är du intresserad av att nominera en rapport? Följ då länken här nedan för mer information om hur du kan gå till väga och vilka regler som gäller: <http://www.arkeologiskasamfundet.se/reportprize.html>

Vi ser mycket fram emot att läsa era nomineringar!

UPPROP

Samfundet söker:

Suppleanter

Ansvarig för hemsidan

Stipendiesekreterare

Ansvarig för sociala medier

Valberedning

Resansvarig

Vill du bidra eller har förslag, hör av dig till:
info@arkeologiskasamfundet.se

Gjallarhornet behöver material!

Gjallarhornet ges ut fyra ggr per år och är Svenska arkeologiska samfundets språkrör. Det skickas ut som PDF till samfundets medlemmar och finns även tillgängligt för alla digitalt.

Allt material som rör svensk arkeologi och är intressant för samfundets medlemmar är av intresse. T.ex.:

- Information om kommande seminarier, konferenser mm, men även rapporter från dem. Även kortare notiser är av intresse.
- Projektpresentationer eller projektresultat som är intressanta att sprida till medlemmarna. Detta inkluderar resultat från arkeologiska forsknings- eller slutundersökningar
- Anmälningar av, eller diskussion om, nya böcker.
- Debattinlägg, diskussioner osv. kring svensk arkeologi.

Intressant information kan också spridas via samfundets Facebook-sida.

Kontakta Gjallarhornets redaktörer:

Jhonny Therus (jhonny.therus@arkeologgruppen.se) och

Per Nilsson (per.nilsson@ostergotlandsmuseum.se)

via email rörande möjligheten att få material publicerat i Gjallarhornet och/eller via digitala media.

Nästa nummer av Gjallarhornet!

Deadline för nästa Gjallarhornet är den **10 mars**. Vi välkomnar gärna bidrag från våra medlemmar! De skickas till Jhonny Therus eller Per Nilsson med e-post: jhonny.therus@arkeologgruppen.se och per.nilsson@ostergotlandsmuseum.se.

Gjallarhornet distribueras numera endast via e-post som pdf. Senaste numret liksom äldre årgångar finns också för nedladdning på Samfundets hemsida:

<http://www.arkeologiskasamfundet.se/gjallarhornet.html>.

OBS! Glöm inte att meddela Samfundet om du byter e-postadress. På så vis missar du inte utskick av Gjallarhornet eller annan information. Skicka dina uppgifter om byte till info@arkeologiskasamfundet.se

OBS! Om du inte längre vill ha Gjallarhornet skickat till dig, vänligen meddela även detta till info@arkeologiskasamfundet.se så stryks ditt namn från utskickslistan.

Vill du bli ledamot i Svenska Arkeologiska Samfundet?

Är du aktiv inom det arkeologiska fältet och vill hålla dig uppdaterad om vad som sker inom dess olika grenar? Vill du vara med och utveckla Samfundets verksamhet eller delta i dess olika aktiviteter? Då välkomnar vi varmt din ansökan om medlemskap. Vi vänder oss till dig som arbetar med arkeologi inom till exempel arkeologisk uppdragsverksamhet, på universitet, museer och länsstyrelser, studerar på avancerad nivå eller är antagen till forskarutbildning.

Medlemsavgiften är sedan en tid tillbaka 200 kr/år. Som medlem får du regelbundet nyhetsbladet Gjallarhornet samt inbjudan till möten, seminarier och temaresor.

Ansökan mailas till:

ledamot@arkeologiskasamfundet.se

När du har fått besked om att ansökan godkänts sätter du in årsavgiften 200 kr på:

Kontonummer: Plusgiro 351210-0

Betalningsmottagare: Svenska Arkeologiska Samfundet. På första inbetalningen, ange ”ny medlem”, namn, adress och e-post.
